

การศึกษาตัจฉานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท^๑

พระณัฐสิทธิชาญ สหธมโม (ฉินทเศรษฐ์)
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครราชสีมา

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาตัจฉานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของตัจฉานวิชาในสังคมไทย และ (๓) เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการหลุดพ้นจากตัจฉานวิชา จากผลการศึกษาพบว่า

การศึกษาตัจฉานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท นิยามและความหมายของคำว่า “ตัจฉานวิชา” คือ ความรู้ที่ขวาง ต่อการบรรลุมรรคผลและพระนิพพาน เพราะเป็นวิชาที่ทำให้หมกมุ่น เพลิดเพลิน ยึดติด ไม่ประกอบภารกิจหน้าที่อันพึงกระทำตามพระธรรมวินัย ปัจจุบันตัจฉานวิชาอยู่อย่างกระจัดกระจาย มุมมองของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับตัจฉานวิชา ๔ ประการ คือ (๑) มุมมองเกี่ยวกับวิชาการดูดวง ดูฤกษ์ ดูยาม (๒) มุมมองว่าด้วยวิชาโหราศาสตร์ (๓) มุมมองว่าด้วยวิชาปลุกเสกเครื่องรางของขลัง (๔) มุมมองว่าด้วยการเข้าองค์ ทรงเจ้า ด้านการคงอยู่ของตัจฉานวิชายังมีในปัจจุบัน เพราะยังมีการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับตัจฉานวิชาซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับประโยชน์ที่เป็นแรงจูงใจให้มนุษย์หันหน้าเข้าสู่พระพุทธศาสนาและโทษของตัจฉานวิชา ทำให้บุคคลหลงมกมาย ห่างไกลจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นตัวขัดขวางไม่ให้บรรลุมรรคผล

สภาพการณ์และปัญหาของตัจฉานวิชาในสังคมไทย พบว่า ตัจฉานวิชาเกิดขึ้นเพราะอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่นับถือเทพเจ้า ความเป็นมาของตัจฉานวิชาในสังคมไทยมีมาก่อนพระพุทธศาสนาจะเข้ามา สภาพการณ์ของตัจฉานวิชาขณะนั้นส่งผลให้บุคคลพึงคุณไสยจึงก่อให้เกิด

^๑ บทความวิชาการพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา

ปัญหา คือ (๑) สังคมเกิดความขัดแย้ง (๒) สังคมมีความเชื่อที่ผิด (๓) สังคมเกิดความลุ่มหลงสิ่งเหล่านี้ยังคงอยู่ในสังคมปัจจุบัน

วิธีปฏิบัติตนตามหลักธรรมที่ทำให้หลุดพ้นจากดิรัจฉานวิชา กล่าวคือ วิธีการปฏิบัติตนในเบื้องต้น เป็นการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ๓ ได้แก่ศีล สมาธิ และปัญญา เพราะหลักไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่สำคัญในการกำจัดความโลภ โกรธ หลง และสามารถแก้ไขสภาพและปัญหาความเชื่อ การศุกฤษ์ ดุยาม ดุตวง เครื่องรางของขลัง เป็นต้น เพราะหลักธรรมไตรสิกขาสามารถพัฒนาจิตใจไม่ให้เกิดความมกมายได้ และพัฒนาตนไปสู่อริยมรรคตั้งแต่ความเห็นชอบ การเลี้ยงชีพชอบ เป็นต้น จะช่วยลด ละ เลิกต่อดิรัจฉานวิชาได้ในที่สุด

Abstract

This thesis had three objectives: (1) to study the concept of Tiracchanavijja (Pseudo Sciences) in Theravada Buddhism (2) to study the present situation and problems of Tiracchanavijja (Pseudo Sciences) in Theravada Buddhism in Thailand, and (3) to practice the principles of mental emancipation from Tiracchanavijja (Pseudo Sciences). Results of the study were described below.

Meaning of Tiracchanavijja (Pseudo Sciences) in Theravada Buddhism.

“Tiracchanavijja is worldly knowledge, low art, or pseudo sciences which are an obstacle on the way to Nibbana (Enlightenment). It is a subject that prevents the practitioner from achieving what should be achieved according to Dhamma-Vinaya or Buddhist Teachings. The subject of Tiracchanavijja (Pseudo Sciences) in Theravada Buddhism is fragmented and scattered here and there in Buddhist scriptures. In Theravada Buddhism, the subject of Tiracchanavijja can be divided into four categories: (1) Astrology, (2) Horoscope, (3) Secret Objects or Amulets, (4) Voodooism and Spiritual Medium. At present, there are rites and rituals related to Tiracchanavijja are being performed in Thai, which is often associated with benefits as an incentive

to motivate people to understand more about various faces of Buddhism. However, there are dark sides of Tiracchanavijja as well, which is involving superstitious beliefs and activities, distancing us from the real Buddhism and acting as an obstacle on the way to Nibana.

The present situation and problems of Tiracchanavijja (Pseudo Sciences) in Theravada Buddhism in Thailand. It was found that Tiracchanavijja (Pseudo Sciences) in Theravada Buddhism in Thailand arises because of the influence of Brahmanism that reveres deities and creates occultism or voodooism earlier than the presence of Buddhism leading to the following problems: (1) social conflict, (2) false beliefs, and (3) superstitions and preoccupation with Tiracchanavijja in contemporary society.

Practices leading to the self-emancipation from Tiracchanavijja. To free oneself from Tiracchanavijja, one may follow the **Threefold Learning Principle**: Morality, Meditation and Wisdom because essentially this threefold principle is important to get rid of greed, anger, delusion and can resolve the issues of false beliefs and superstitions, especially those related to occultism, voodooism, animism, and talismans. The **Threefold Learning Principle** can also lead to mental development and freedom from Tiracchanavijja eventually.

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า“ตริจฉานวิชา” ที่ใช้ในภาษาไทยหรือ“ตริจฉานวิชา” ในภาษาบาลี มีความหมายว่า “วิชาหรือความรู้อันต่ำทราม” ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสห้ามและบัญญัติพระวินัยไว้ไม่ให้ภิกษุหรือภิกษุณีทั้งหลายเรียนหรือสอนตริจฉานวิชาแก่ผู้อื่น เพราะเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุมรรคผล

นิพพาน โดยในสามัญญผลสูตร^๒ และพรหมชาลสูตร^๓ ได้กล่าวถึงวิชาความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับ โหราศาสตร์และไสยศาสตร์ ซึ่งจัดอยู่ใน เรื่องมหาศีล เช่น ทายอวัยวะ ทายนิมิตร ทายอุบาทว์ ทำนาย ฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ เป็นหมอดูทายอวัยวะ คุณลักษณะที่บ้าน คุณลักษณะ ที่น้ำเป็นหมอปุกลูกเสก เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเมือง เป็นหมองู เป็นหมอยาพิษ เป็นต้น ในส่วนของพระวินัยบัญญัติ^๔ นั้นมีข้อบัญญัติว่า หากภิกษุเรียนหรือสอนตริจฉานวิชา ต้องถูกปรับ อาบัติทุกกฏ และหากภิกษุณีเรียนหรือสอนตริจฉานวิชา ต้องถูกปรับอาบัติปาจิตตีย์^๕ เป็นพระวินัย บัญญัติที่ป้องกันไม่ให้พระสาวกยึดติดในวิชาความรู้ต่างๆ ซึ่งไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้องในการบรรลุมรรค ผลนิพพาน อีกทั้งยังเป็นบ่อเกิดแห่งลาภสักการะอันขัดต่อการศึกษาค้นถุระและการเจริญวิปัสสนา ธุระอีกด้วย พระพุทธศาสนากล่าวว่าตริจฉานวิชาเป็นวิชาที่ไม่เป็นประโยชน์ ต่อพระสงฆ์ผู้ประสงค์ต่อ พระนิพพาน แต่จะเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์ที่เป็นนักพัฒนา เพราะสามารถนำมาประยุกต์สอน ประชาชนให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของศาสนาได้ อันเป็นอุบายหรือ สิ่งล่อลวงให้ผู้ที่หลงในวิชานี้ ได้ เข้าใจหลักธรรมพระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องตริจฉานวิชา^๕ ครั้นสมัยพุทธกาลก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับพระ อานนท ท่านเป็นธรรมเสนาผู้พยากรณ์ได้แม่นยำ ท่านได้กล่าวไว้ว่า "เรามีได้เลี้ยงชีพด้วยตริจฉาน วิชาวิชาหมอดูเป็นวิชาที่มีไว้ช่วยคน มิได้มีไว้เพื่อเลี้ยงชีพ"

ดังนั้นวิชาตริจฉานวิชา(ยกเว้นพุทธศาสตร์)^๖ มีพุทธศาสตร์ของพระองค์ท่านนั้น ที่เป็น ศาสตร์ที่ถูกทางเดินสำหรับพระอรหันต์^๖ และสาวกพึงศึกษาและปฏิบัติ ส่วนศาสตร์อื่นๆ (ยกเว้น พุทธศาสตร์) ท่านได้จัดเป็นตริจฉานวิชาแปลว่า ที่ขัดขวางทางสำเร็จอริยมรรค อริยะผล หมายถึง ขัดขวางมิให้ผู้เรียนได้สำรวมใจศึกษาโมกธรรม คือ ทางตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ ดังนั้นวิชาโหราศาสตร์ และศาสตร์อื่นๆ อีกมาก(ยกเว้นพุทธศาสตร์) จึงเป็นตริจฉานวิชาที่ขัดขวางทางเดินที่สำคัญของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเฉพาะหนทางสู่พระนิพพานในพรหมชาลสูตรว่า“พระพุทธเจ้าไม่ทรงเลี้ยง ชีพด้วยตริจฉานวิชา ตริจฉานวิชาในที่นี้ คือ ทายอวัยวะ ทายนิมิตร ทายอุปบาตร (คือ สิ่งที่เกิดจาก

^๒ ที.สี. (ไทย) ๙/๒๐๕-๒๑๒/๖๙-๗๒.

^๓ ที.สี. (ไทย) ๑๐/๒๑-๒๗/๘-๑๐.

^๔ วิ. ภิกษุณี. (ไทย) ๓/๓๒๒/๑๔๘.

^๕ จารัส ศิริ, โหราศาสตร์ไทย อ่านชะตาด้วยตนเอง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เกษมบรรณกิจ, ๒๕๐๘), หน้า ๗๘.

^๖ ที.สี. (ไทย) ๙/๒๐๗/๗๒.

เบื่องบน เช่น อสนีบาต เป็นต้น) ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ เป็นหมอ
เสกกันลูกศร เป็นหมอทายเสียงสัตว์” เป็นต้นเมื่อ

พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอดู หรือโหราจารย์ยังถือได้ว่าประพุดีลวงละเมียดพระธรรม
วินัยที่ได้ทรงบัญญัติไว้ในพระวินัยปิฎก ปัญหาที่สำคัญของตรีจฉานวิชาเพราะเป็นวิชาที่ไม่ได้ทำให้คน
เกิดปัญญา มีแต่คอยจะทำให้ผู้ที่เชื่อตามหมกมุ่นงมงายในศาสตร์ลึกลับและไม่ได้เป็นเพื่อความดับ
ทุกข์ (พระนิพพาน) ตรีจฉานวิชาบางที่ใช้ว่า ตรีจฉานวิชาหรือเดียรฉานวิชา ตรงกับภาษาบาลีว่า
“ตรีจฉานวิชา” เมื่อพิจารณาตามศัพท์แล้ว “ตรีจฉานวิชา” แปลว่า “ไปขวาง” ดังนั้น ตรีจฉานวิชา
จึงหมายถึง วิชาที่ขวางหรือขัดกับความเป็น พระ หรือวิชาที่ไม่เข้ากับความเป็นสมณะ หาใช่หมายถึง
ว่าเป็นวิชาของสัตว์ตรีจฉาน ส่วนสัตว์ตรีจฉานที่มีชื่ออย่างนั้น เพราะเพ่งกิริยาที่ไม่ได้ตั้งตัวตรงเดินไป
อย่างคน แต่เอาตัวลงเอาศีรษะไปก่อน เมื่อไม่ได้ไปตรง ก็ชื่อว่าไปขวาง^๗

ดังนั้นจึงสะท้อนให้ประชาชนที่นิยมไปดูดวงกับพระสงฆ์สำเนียงกว่า นั่นคือ การทำบาป
อย่างหนึ่งที่สนับสนุนให้พระสงฆ์กระทำผิดพระวินัย แม้พระสงฆ์เองถ้ายินยอมประพุดิตนเป็น
โหราจารย์หรือหมอดูนั้นก็เท่ากับว่าละเมียดพระวินัยบัญญัติโดยเจตนาที่ชัดเจนเช่นเดียวกัน ดังนั้น
ในทางพระพุทธศาสนามีหลักการปฏิบัติตามที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักเกี่ยวกับปฏิบัติให้พ้นจาก
ตรีจฉานวิชาคือ หลักไตรสิกขา ดังพระพุทธดำรัสที่ทรงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลายทางนี้เป็นทางเดียวเพื่อ
ความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อดับทุกข์และโหม่นสให้บรรลุนิพพาน

จากการอธิบายความและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการหลุดพ้นจากตรีจฉาน
วิชานั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยหลักไตรสิกขาในการปฏิบัติ เพื่อจะให้ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
ไม่หลงงมงาย ด้วยตรีจฉานวิชา ความสุขจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความสงบของจิต เป็นความสุขที่
ยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตมนุษย์ เนื่องจากจิตเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของร่างกาย จิตเป็นผู้นำร่างกายเป็นผู้
ปฏิบัติตามคำสั่งของจิต หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งจิตเป็นผู้ใช้ร่างกายเป็นผู้ถูกใช้ ดังนั้นความสำคัญของ
ร่างกาย และจิตใจต้องมีความสัมพันธ์กันในทุกสถานการณ์ และทุกอิริยาบถ โดยการใชสติ ไม่ยึดติด
กับอารมณ์ที่ปรารถนาหลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา จะสามารถปฏิบัติให้พ้นจากความ
มีติดบอดทางด้านโลกียะธรรม หรือฝ่ายตรีจฉานวิชาได้

^๗ สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, พระไตรปิฎกฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราช
วิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๒๙๑.

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตรัสจ্ঞานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อนำมากล่าวอธิบายความวิเคราะห์และทำให้เกิดองค์ความรู้แก่บุคคลทั่วไปที่ยังไม่ได้ศึกษาอย่างแจ่มแจ้งในเรื่องตรัสจ্ঞานวิชาและวิธีปฏิบัติให้พ้นจากตรัสจ্ঞานวิชาได้ อันได้ดำเนินตามหลักพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาตรัสจ্ঞานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของตรัสจ্ঞานวิชาในสังคมไทย
๓. เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการหลุดพ้นจากตรัสจ্ঞานวิชา

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้ารวบรวมตรัสจ্ঞานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนา ในเอกสารปฐมภูมิ และ เอกสารทุติยภูมิซึ่งมีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ๑.๗.๑ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙
- ๑.๗.๒ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถา งานวิจัย หนังสือ ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้
- ๑.๗.๓ วิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบของวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ๑.๗.๔ เรียบเรียงและสรุปผลการวิจัย
- ๑.๗.๕ นำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๔. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการศึกษาตรัสจ্ঞานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาตรัสจ্ঞานวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนา

(๒) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาในสังคมไทย และ (๓) เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการหลุดพ้นจากไตรภวนวิชา ผลการวิจัยพบว่า

ไตรภวนวิชาในมุมมองของพระพุทธศาสนาเถรวาท ในพระวินัยปิฎกได้ให้ความหมายของ “ไตรภวนวิชา” ว่า คือศิลปะวิทยาการนอกพระศาสนาชนิดใดชนิดหนึ่ง “ไตรภวนวิชา” จึงว่าด้วยวิชาหรือความรู้ที่ขวางต่อทางพระนิพพาน อาทิ รู้ในการทำเสน่ห์ รู้ในการทำให้คนถึงวิบัติ รู้เรื่องภูตผี รู้ในทางทำนาย เช่น หมอดู เป็นต้น เมื่อเรียนหรือใช้ปฏิบัติ ตนเองก็หลงเพลินหมกมุ่น ทั้งทำผู้อื่นให้ลุ่มหลงมกมาย ไม่เป็นอันปฏิบัติกิจหน้าที่และประกอบการตามเหตุผล “ไตรภวนวิชา” ได้ ไตรภวนวิชานั้นมีปรากฏอย่างชัดเจนในพรหมชาลสูตร แห่งคัมภีร์ที่หมกกาย สีสันธรรค โดยที่พระพุทธเจ้าก็ไม่ทรงเล็งชีด้วยไตรภวนวิชา (พรหมชาลสูตรแสดงว่าการไม่เล็งชีด้วยไตรภวนวิชาเป็นมหาศีล) ซึ่งพระพุทธเจ้าไม่ทรงเล็งชีด้วยไตรภวนวิชา ไตรภวนวิชาในที่นี้คือ ทายอวัยวะ ทายนิमित ทาย อุบาท (คือสิ่งที่ตกจากเบื้องบน เช่น อสนีบาต เป็นต้น) ทำนายฝัน ทำนายลักษณะทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ ทำพิธีเบิกแว่นเวียนเทียน ทำพิธีชดแกลบบูชาไฟ ทำพิธีชดรำบูชาไฟ ทำพิธีชดข้าวสารบูชาไฟ ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ ทำพิธีเสกเป่าบูชาไฟ ทำพิธีกรรมด้วยโลหิต เป็นหมอดูอวัยวะ ดูลักษณะที่บ้าน ดูลักษณะที่นา เป็นหมอปลูกเสก เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน เป็นหมองู เป็นหมอยาพิษ เป็นหมอแมลงป่อง เป็นหมอรักษาแผลหนูกัด เป็นหมอทายเสียงนก เป็นหมอทายเสียงกา เป็นหมอทายอายุ เป็นหมอเสกกันลูกศร เป็นหมอทายเสียงสัตว์ เป็นต้น

ในคัมภีร์พระไตรปิฎก แทบจะไม่ได้ให้รายละเอียดของไตรภวนวิชาแต่ละอย่างไว้อย่างเพียงพอมีแต่กล่าวถึงไว้อย่างรวม ๆ ในพระวินัยปิฎก พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุเรียนไตรภวนวิชา และสอนไตรภวนวิชาเนื้อหาของเรื่องนี้มีดังนี้ “สมัยต่อมา พระฉัพพัคคีย์ เรียนไตรภวนวิชา...ภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาค พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงเรียนไตรภวนวิชา รูปใดเรียนต้องอาบัติทุกกฏ” และ “สมัยต่อมา พระฉัพพัคคีย์สอนไตรภวนวิชา ชาวบ้านเพ่งโทษ ตีเตียน โพนทนาว่า...เหมือนพวกคฤหัสถ์ผู้บริโศกคามภิกษุทั้งหลายกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคพระผู้มีพระภาคตรัสว่าภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงสอนไตรภวนวิชา รูปใดสอนต้องอาบัติทุกกฏ” ประการต่อมา พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติห้ามมิให้ภิกษุณีเรียนและสอนไตรภวนวิชา ดังที่ปรากฏในสิกขาบทที่ ๙ และ ๑๐ แห่งจิตตาคารวรรค ปาจิตตยิกัณฑ์ เนื้อหาของเรื่องการ

ห้ามมิให้ภิกษุณีเรียนตัจฉานวิชา มีดังนี้ภิกษุทั้งหลาย ก็แลภิกษุณีทั้งหลายจงยกสิกขาบทนี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้ อนึ่ง ภิกษุณีใดเรียนตัจฉานวิชา เป็นปาจิตตีย์

จากหลักฐานทั้งพระวินัยปิฎกและพระสุตตันตปิฎกข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงมีท่าทีปฏิเสธต่อตัจฉานวิชาและยังทรงห้ามมิให้ภิกษุ และภิกษุณี ทั้งเรียน ทั้งสอน ตัจฉานวิชา ส่วนหลักฐานที่จะนำมาสนับสนุนท่าทียอมรับต่อตัจฉานวิชาและท่าทีวางเฉยต่อตัจฉานวิชาอย่างรู้เท่าทัน เป็นที่ยอมรับกันว่า มนุษย์เรานั้น ยังขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่ว่าจะทางด้านความรู้ ความประพฤติ หรือแม้กระทั่งความสามารถก็ตาม ก็คือการดำเนินชีวิตจึงจำเป็นต้องพึ่งตัจฉานวิชา แต่ตัจฉานวิชาไม่ได้เป็นที่พึ่งอันเกษมอันสูงสุด เพราะพึ่งตัจฉานวิชาแล้วก็ไม่อาจทำให้คนเราสิ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิง ยังคงต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏต่อไป

สภาพการณ์และปัญหาของตัจฉานวิชาในสังคมไทย แบ่งการศึกษาออกเป็น ๒ ประการ ได้แก่ (๑) ความเป็นมาของตัจฉานวิชาในสังคมไทย (๒) ปัญหาของความไม่เข้าใจในหลักธรรมไตรสิกขา กล่าวคือ หลักไตรสิกขา เป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ตั้งอยู่บนฐานของความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งหรือรู้แจ้ง ในความเป็นไปของธรรมชาติแล้วจึงกำหนดระเบียบชีวิตคือ ศีล วินัย ให้สอดคล้องกับธรรมชาตินั้น เพื่อมิให้ชีวิต สังคมถูกบีบคั้นจากการฝืนกฎธรรมชาติ โดยนัยนี้ ความดีจึงเกิดขึ้นได้หลายช่องทาง ผ่านการเรียนรู้เกี่ยวกับสุนทรียภาพอันทำให้เกิดฉันทะใน ความดี หรือผ่านความตระหนักรู้ในความจริงก็ได้ การสอน ความดี ในพระพุทธศาสนาเพื่อให้เป็นรากฐานยึดทางศีลธรรม การศึกษาเพื่อพัฒนาตนให้เป็นไปอย่างมีความสุข ดังนั้น การเรียนรู้ศีลธรรมจึงไม่ใช่คุณค่าลอยๆ ในความดีความชั่ว แต่ต้องสอนให้เห็นความเชื่อมโยงในปัจจัยอื่นด้วย วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการจึงจะเกิดขึ้น การปฏิบัติธรรมมีจุดประสงค์เดียว คือ การพ้นทุกข์ สภาวะของการพ้นทุกข์ คือ การไม่ยึดมั่นถือมั่นอะไรในโลก มีความเข้าใจในสภาวะธรรมจนจิตหลุดพ้น แต่มีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่รู้เกี่ยวหลักธรรมที่จะดำเนินไปเพื่อความหลุดพ้นจากตัจฉานวิชา

วิธีปฏิบัติตนตามหลักธรรมในทำการหลุดพ้นจากตัจฉานวิชา คือ วิธีปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา คือ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาจึงได้วางหลักการศึกษาไว้ คือ ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานได้แก่ การรักษาศีล เมื่อไม่ล่วงละเมิดต่อศีลแล้วก็เป็นาง่ายในการบำเพ็ญสมาธิ คือการทำจิตให้เกิดความปลอดโปร่ง มีความสงบ ระงับความฟุ้งซ่าน ความกลัว เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดปัญญาที่เรียกว่า อธิปัญญาสิกขา พระพุทธศาสนาให้การยกย่องปัญญาว่าเป็นสิ่งสูงสุด เมื่อไสยศาสตร์ที่เป็น

ดิรัจฉานวิชาปัจจุบันได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยโดยเฉพาะหมู่ชาวพุทธทั้งหลายก็ควรนำเอาหลักไตรสิกขาเป็นหลักปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นหลักไตรสิกขาที่ใช้แก้ปัญหาความไม่เข้าใจในหลักธรรมไตรสิกขาของสังคมไทย ปัญหาของการปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา แนวทางแก้ไขปัญหตามหลักไตรสิกขาหลักไตรสิกขาเพื่อการหลุดพ้นวิชาทำนายทายทัก หลักไตรสิกขาเพื่อการหลุดพ้นวิชาเครื่องราง ของขลัง ทำน้ำมนต์ หลักไตรสิกขาเพื่อการหลุดพ้นวิชาการเข้าองค์ ทรงเจ้าได้นั่นเอง ซึ่งถือเป็นหลักธรรมที่พระพุทธองค์ทรงวางหลักไว้เพื่อให้ชาวพุทธทั้งหลายพ้นจากความทุกข์ต่างๆ นานา และสามารถดับทุกข์ของตนเองได้ในที่สุด

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

บทความวิชาการพุทธศาสนมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๕๖.

จรัส สิริ, **โหราศาสตร์ไทย อ่านชะตาด้วยตนเอง**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ, ๒๕๐๘.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

สุชีพ ปุญญานุภาพ, **พระไตรปิฎกฉบับประชาชน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘).